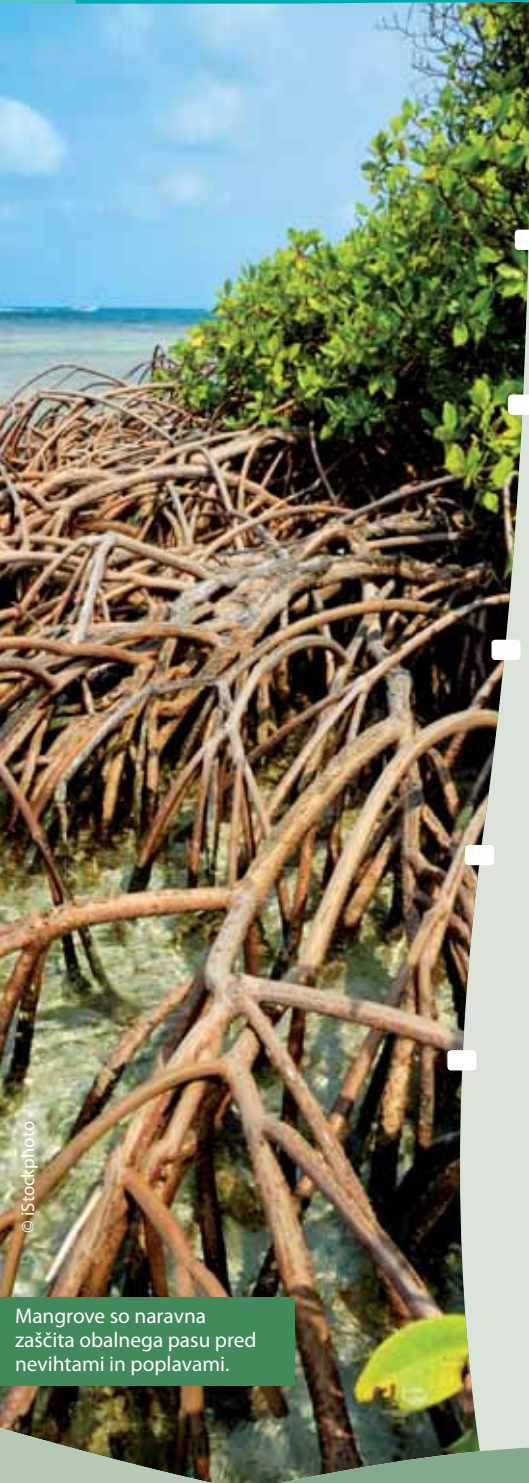

Vloga narave pri podnebnih spremembah

SL Narava in biotska raznovrstnost

- Kopenski in morski ekosistemi imajo pomembno vlogo pri uravnavanju podnebja. Zdaj vsrkajo približno polovico emisij ogljika, ki jih ustvari človek.

- Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve se nam pomagajo prilagoditi podnebnim spremembam in jih ublažiti. Zato so bistvenega pomena v naših prizadevanjih za boj proti podnebnim spremembam. Delovanje v skladu z naravo in ne proti njej prinaša tudi številne koristi za ohranjanje našega podnebja.

- Podnebne spremembe vplivajo tudi na naravne sisteme. Zaradi nenehnega zmanjševanja biotske raznovrstnosti in propadanja ekosistemov se toliko zmanjšuje njihova sposobnost za zagotavljanje bistvenih storitev, da bomo dosegli točko, od koder ne bo več vrnitve.

- Z varovanjem narave in obnavljanjem ekosistemov zmanjšujemo ranljivost in povečujemo odpornost. Varstvo in obnavljanje narave sta pomembna zaveznika v našem boju proti podnebnim spremembam, v katera ni treba vlagati veliko sredstev.

- Podnebne spremembe povzročajo škodo za biotsko raznovrstnost, saj so eden od vzrokov za njeno siromašenje. Po drugi strani pa se bo podnebje spreminjalo še hitreje, če ne bomo učinkovito zavarovali biotske raznovrstnosti in ekosistemov.

Mangrove so naravna zaščita obalnega pasu pred nevihtami in poplavami.

narava

EVROPSKA
KOMISIJA

okolje

Dejstvo 1: Biotska raznovrstnost in ekosistemi imajo bistveno vlogo pri uravnavanju podnebja

Šotnat svet, mokrišča, prst, gozdovi in oceani imajo bistveno vlogo pri vsrkavanju in shranjevanju ogljika, s čimer se nam pomagajo zavarovati pred podnebnimi spremembami. Kopenski in morski ekosistemi sedaj vsrkajo približno polovico emisij CO₂, ki jih ustvari človek. Kopenski ekosistemi shranijo približno 2.100 Gt ogljika v živih organizmih, stelji in organskih snoveh v prsti: to je skoraj trikrat toliko ogljika, kot ga je sedaj v ozračju. Oceani in obalni ekosistemi so pomembni za uravnavanje ogljika, pri čemer se ga največ shrani v globokih oceanih. Zato je ohranjanje sedanjih rezervoarjev naravnega ogljika po vsem svetu bistvenega pomena, če hočemo, da bo zajemanje in shranjevanje ogljika pomembno prispevalo k omilitvi podnebnih sprememb.

Obstaja veliko možnosti za zmanjšanje prihodnjih emisij toplogrednih plinov z ohranjanjem zdravih ekosistemov in obnovo propadlih okolij, zlasti z obnovo šotnatega sveta in močvirij, vnovično zasaditvijo gozdov in zmanjšanjem drugih pritiskov na naravo. Poleg tega polnaravni in umetni ekosistemi, kamor sodijo tudi tisti, ki so namenjeni za kmetijstvo, ponujajo veliko priložnosti za dejavno skladiščenje ogljika in zmanjševanje emisij.

Dejstvo 2: Delovanje v skladu z naravo prinaša večstranske koristi

Delovanje v skladu z naravo (pristopi, ki temeljijo na ekosistemu, za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo omilitev) ob hkratnem prispevku k varstvu narave zmanjšuje tudi ranljivost ljudi in njihovega preživetja v dobi podnebnih sprememb. Tako na primer obalni ekosistemi, kot so močvirja, šotnat svet, mangrove, koralni grebeni, školjčne sipine in obalne sipine poleg drugih storitev zagotavljajo naravno zaščito obalnega pasu pred neurji in poplavami.

Pristopi, ki temeljijo na ekosistemu, so stroškovno učinkoviti, pripravljeni za uporabo ter dostopni podeželskim in revnim skupnostim, tako da lahko prispevajo k lažšanju revščine in podpirajo strategije trajnostnega razvoja. Tako na primer obnovljen obalni pas, kjer je dno prekrito z morsko travo, ali mangrove zagotavljajo zaščito pred neurji in gojišča za ribe. Z varovanjem območij obnavljanja podtalnice ali obnavljanjem poplavnih ravnin je mogoče zagotavljati vodne vire, ki varujejo pred sušo celotne skupnosti.

Ekosistemi so že zdaj naravni zbiralniki ogljika, ki ne zahtevajo velikih stroškov. Razvoj in uporaba novih tehnologij sta pomembna.

Podnebni vpliv	Ekosistemska prilagoditev
Vse več suš	Uporaba ustreznih kmetijskih in gozdarskih praks, s katerimi se poveča zmogljivost za zadrževanje vode in omilitev suš
Vročinski ekstremi	Povečanje zelenih površin v mestih za izboljšanje mikroklima in kakovosti zraka
Poplavljanje rek	Ohranjanje in obnavljanje mokrišč in rečnih strug, ki bodo naravna zaščita pred poplavami
Večja požarna ogroženost	Gojenje mešanih gozdov, ki so bolj odporni proti napadom škodljivcev in so manj požarno ogroženi

Prav tako so pomembne naložbe v ohranjanje naravnih sistemov, ki obstajajo na Zemlji za omilitev podnebnih sprememb in se nam pomagajo prilagajati. V naravnih sistemih ti procesi potekajo že na milijone let.

Med ukrepi za zmanjšanje emisij obstajajo prednostne možnosti, ki so stroškovno učinkovite in pozitivno učinkujejo na več področjih ter hkrati prispevajo k ohranjanju in trajnostni izrabi biotske raznovrstnosti. Sem se prištevajo ohranjanje in obnavljanje degradirane pokrajine, gozdov, šotnatega sveta, organskih prsti, mokrišč, zajezitev spreminjanja pašnikov, manj izsekavanja in požiganja ter boljše upravljanje travinja.

Dejstvo 3: Število ekosistemskih storitev se zmanjšuje – bližamo se točki, od koder ni več vrnitve

Podnebne spremembe vplivajo na biotsko raznovrstnost in ekosisteme ter pogosto še zaostrejuje druge pritiske, kot so onesnaženje, preveliko izkoriščanje, invazivne vrste ter drobljenje, propadanje in izgubljanje habitatov.

Vse višje temperature in zakisljevanje oceanov so vzrok za obsežno „koralno beljenje“ in znanstveniki se bojijo, da bodo koralni grebeni prvi svetovni ekosistem, ki bo popolnoma izumrl, zaradi česar bi lahko veliko obalnih pasov ostalo brez zaščite pred neurji in poplavami. Deževni gozdovi pokrivajo samo 6 % površine Zemlje, vendar v njih domuje polovica naših kopenskih vrst. Na leto izgine približno 13 milijonov hektarov deževnega gozda. Ocenjuje se, da se samo zaradi izsekavanja v ozračje izpusti od 0,8 do 2,2 Gt ogljika na leto, kar znaša približno 20 % svetovnih emisij CO₂.

Kopenski in morski ekosistemi vsrkajo približno polovico emisij CO₂, ki jih ustvari človeštvo.

Ste vedeli?

Poleg tega, da zagotavljajo življenjsko okolje za živalske in rastlinske vrste, **drevesa čistijo zrak**, ki ga dihamo, tako da odstranjujejo dušikov dioksid, žveplov dioksid, ogljikov monoksid in ozon, vsrkavajo ogljik v les in ga shranjujejo v njem.

Urejanje zelenih površin v mestih prispeva k prilagajanju na podnebne spremembe in njihovi omilitvi, saj se tako **ohlaja** okoliško območje ter zagotavljajo domovanja za prstoživeče vrste in ekosistemske storitve.

Povečujeta se tudi vrednost premoženja in **kakovost življenja**, saj zelene površine čistijo zrak, zmanjšujejo hrup in so prijetni prostori, kjer lahko ljudje živijo ali preživljajo prosti čas.

Gozdovi kot gobe vpijajo vodo, jo shranijo in postopoma spuščajo, s čimer **ublažijo poplave, kadar dežuje, in shranjujejo vodo za sušna obdobja.**

Varstvo porečij in vodnih zajetij v bližini mest je gospodarsko, ekološko in družbeno modro. Poleg tega zavarovani kraji v območjih vodnih zajetij stanejo manj kot obrati za prečiščevanje vode in so lokalna alternativa za dovajanje vode iz bolj oddaljenih območij.

Velika svetovna mesta (npr. Rio de Janeiro, Johannesburg, Tokio, Melbourne, New York, in Džakarta) **so odvisna od zavarovanih območij, od koder prebivalci dobivajo pitno vodo.**

© iStockphoto

Zaradi izsekavanja se izpusti približno 20% svetovnih emisij CO₂.

Zaradi izgubljanja ali poškodovanja ekosistemov se zmanjšuje njihova sposobnost za zajemanje in shranjevanje ogljika. V podnebnem sistemu obstajajo točke, na katerih postane odzivanje ekosistemov nepredvidljivo in izgubijo odpornost, tako da se ponori ogljika spremenijo v vire ogljika. Sicer ne vemo še, koliko smo oddaljeni od teh točk, vemo pa, da je treba storiti vse, kar je v naši moči, da preprečimo te dogodke. En primer je taljenje večnega ledu na severu, zaradi katerega se povečujejo emisije toplogrednih plinov, kar lahko pospeši podnebne spremembe.

Dejstvo 4: Ohranjanje narave prispeva k boju proti podnebnim spremembam

Podnebne spremembe so pomembna tema v javni razpravi, skrb zaradi izgube biotske raznovrstnosti pa še vedno ostaja na nizki ravni. Ohranjanje biotske raznovrstnosti se pogosto napačno razlaga kot postransko vprašanje, povezano zgolj z varstvom ogroženih vrst, in pogosto se pozablja na njegovo odločilno vlogo v boju proti podnebnim spremembam.

Zdravi in odporni ekosistemi imajo večjo sposobnost za omilitev podnebnih sprememb in prilagoditev nanje, torej tudi za omejevanje globalnega segrevanja. Bolj so odporni proti ekstremnim vremenskim dogodkom in si prej opomorejo po njih, prinašajo tudi vrsto koristi, od katerih je odvisen človekov obstoj.

Omrežje ohranjenih območij EU, imenovano Natura 2000, pokriva skoraj petino ozemlja EU in vključuje več kot 25 000 lokacij. Kmalu naj bi bilo oblikovano tudi morsko omrežje. Natura 2000 je bistvenega pomena za zagotavljanje prostora, ki ga naravne vrste potrebujejo za prilagoditev na podnebne spremembe. Pogosto se pozablja na najrazličnejše ekosistemske storitve, ki jih zagotavljajo Natura 2000 ter druga ustrezna nacionalna in regionalna zavarovana območja, čeprav zadovoljujejo vrsto človekovih potreb (npr. čista voda, zrak, rekreacija, varstvo pred poplavami). So temelj

Ni jim vseeno

„Zdravi ekosistemi so bistvenega pomena za vse strategije prilagajanja na podnebne spremembe. Lahko bi rekli, da je ohranjanje biotske raznovrstnosti naše življenjsko zavarovanje za prihodnost. Treba se je spopasti s sedanjimi izzivi izgubljanja in drobljenja habitatov ter onesnaževanja.“

Stavros Dimas, komisar za okolje EU

„Svetovne ekosisteme izčrpavamo z zastrašujočo hitrostjo, namesto da bi ohranjali in povečevali naravno zmogljivost za zajemanje in shranjevanje ogljika.“

Achim Steiner – izvršni direktor UNEP

„V zgodovinskem trenutku, ko bolj kot kadar koli prej potrebujemo ‘močan’ planet [...], smo ga potisnili v najšibkejši položaj doslej.“

Bo Ekman, Johan Rockström, Anders Wijkman – fundacija Tällberg

Natura 2000 je bistvenega pomena za zagotavljanje prostora, ki ga vrste potrebujejo za prilagoditev na podnebne spremembe.

© Frank Vassen

Šotnat svet je bistvenega pomena za vsrkavanje in shranjevanje ogljika

Zbiranje dokazov

V projektu **ALARM** (Ocenjevanje okoljskih tveganj za biotsko raznovrstnost v velikih merilih s preizkušenimi metodami) so se ocenjevali tveganja, ki jih prinašajo podnebne spremembe, okoljske kemikalije, biološki vdori, izguba opravevalcev in družbeno-gospodarski vidiki. Med projektom je v sodelovanju z drugimi udeleženci nastal Atlas tveganj za biotsko raznovrstnost, izdelali so tudi Podnebne atlase za metulje, dvoživke in kuščarje.

www.alarmproject.net

V okviru projekta **MACIS** (Zmanjševanje in prilagajanje na vplive podnebnih sprememb na biotsko raznovrstnost) se niso ocenjevali samo vplivi podnebnih sprememb, temveč tudi ukrepi za prilagoditev in omilitev v različnih sektorjih in njihov vpliv na biotsko raznovrstnost.

www.macis-project.net/index.html

za ohranjanje kritične mase in raznolikosti delovanja, ki je potrebno za obvladovanje spreminjajočih se razmer.

Bistvenega pomena je, da ohranimo te prostore za naravo, četudi so se vrste, ki so jim bili prvotno namenjeni, mogoče odselile. Zagotavljali bodo življenjski prostor, ki ga potrebujejo druge vrste, ki skušajo slediti ustreznim podnebnim razmeram. Ohranjanje genske raznolikosti in raznolikosti vrst je pomembno za ekosisteme, saj lahko z zagotavljanjem, da obstaja dovolj različnih vrst za ohranitev ekoloških procesov, če nastopijo nepredvidene motnje, okrepi njihovo odpornost.

Vendar samo ohranjanje narave ni dovolj. Ohranjanje raznolikih, delujočih in med-sebojno povezanih ekosistemov v širšem kopenskem, sladkovodnem in morskem okolju je bistvenega pomena za zagotavljanje podnebne varnosti našega okolja.

Dejstvo 5: Prihodnje ukrepanje zahteva boljše integracijo politik

Z izgubo biotske raznovrstnosti se ni mogoče spopadati, če se ne spopademo s podnebnimi spremembami, prav tako nemogoče se je spopadati s podnebnimi spremembami, če se ne posvetimo tudi biotski raznovrstnosti in ekosistemom.

Če nam ne bo uspelo doseči ciljev na področju podnebnih sprememb, bo to verjetno močno vplivalo na biotsko raznovrstnost in ekosisteme. Obenem je treba podnebne spremembe reševati v okviru širšega izziva, pri katerem si je treba prizadevati za ohranjanje zmogljivosti svetovnih ekosistemov, da bodo še naprej delovali kot ponori toplogrednih plinov, in se izogibati poškodovanju ekosistemov, kot sta izsekavanje in zakisljevanje oceanov, zaradi katerih se pospešuje globalno segrevanje.

Če nam ne uspe izpolniti ciljev na področju biotske raznovrstnosti, lahko resno ogrozimo svoja prizadevanja za zmanjšanje globalnega segrevanja, medtem ko okrepitev naravovarstvenih prizadevanj in zmanjševanje okoljskih pritiskov na biotsko raznovrstnost in ekosisteme prispeva k boju proti podnebnim spremembam in prinaša večstranske koristi.

Naslednjih nekaj let bo mogoče odločilnih. Celostni ukrepi glede izgube biotske raznovrstnosti in podnebnih sprememb bodo povečali možnosti za trajnostni razvoj, vključili ljudi in razdelili odgovornost za prihodnost, zgrajeno na enakopravnosti, varnosti, razvoju in blaginji človeštva.

V Beli knjigi o prilagajanju podnebnim spremembam: Evropskemu okviru za ukrepanje naproti, se pripisuje bistvena vloga odpornosti ekosistemov in izkoriščanju pozitivnih učinkov. Evropska komisija je tudi pozvala, da je treba „izgubljanje svetovnih gozdov prepoloviti do leta 2020 in zaustaviti najpozneje do leta 2030“. Zavzema se za ustanovitev mednarodnega finančnega mehanizma, imenovanega Svetovni mehanizem gozdnega ogljika, s katerim bi nagradili prizadevanja držav v razvoju za zmanjšanje izsekavanja in propadanja gozdov.

Dodatne informacije:

Začasna strokovna delovna skupina EU za biotsko raznovrstnost in podnebne spremembe:

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/biodiversity_climate/home

Svetovna banka, oddelek za okolje: *Primerne rešitve za neprimerno resnico: ekosistemski pristopi k podnebnim spremembam, 2009:*

http://siteresources.worldbank.org/ENVIRONMENT/Resources/ESW_EcosystemBasedApp.pdf

Poročilo EEA št. 4/2008: *Vplivi spreminjajočega se evropskega podnebja – na kazalnikih temelječa ocena iz leta 2008:*

www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2008_4

Evropska politika podnebnih sprememb: http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

Bela knjiga o prilagajanju podnebnim spremembam: *Evropskemu okviru za ukrepanje naproti:*

http://ec.europa.eu/environment/climat/adaptation/index_en.htm

Spletna stran programa UN-REDD: www.undp.org/mdtf/UN-REDD/overview.shtml

Konvencija ZN o biološki raznovrstnosti: www.cbd.int/climate/, and <http://adaptation.cbd.int/>

Urad za publikacije

© Evropska unija, 2010
Ponatis je dovoljen samo
skupaj z navedbo vira.

